

TYÚKANYÓ MESÉI 62. Vízállásjelentés – a Duna Paksnál

A 2011-es nagy pécsi kiállításon és az akkor megjelent súlyos könyvkatalógusban végre alkalom nyílt arra, hogy Halász egész addigi tevékenységét áttekinthessük. Ott függtek a hatalmas falakon a festmények, a korai zománc-kompozíciók, a magasles-variációk, sziklaként zúdultak alá a taposott képek monumentálisra növekvő lábnyomai, ott sorakozott a geometrikus munkák és söröspalackok kimért, elegáns rendje. Installációk bontották meg a teret, a pöttyös vásznak moccanatlanul fénylő nyugalma békésen fogadta be a Duna menti kisvárosok életének háziassan kopott használati tárgyait, a kerek kosarak, bádögödörök, csónaklapátok magától értetődő természetességgel billegtek a kompozíció makulátlan rendjében. A néző, a szemlélődő, a művészettörténész-látogató meg mintha valami magaslatfélére érkezett volna, ahonnan jobban látszik az egész. Vagy mintha a festő löszpartra felkapaszkodó kertjéből figyelte volna a Dunát. Kinyíló és végeérhetetlen távlatokba siklott tova a szem, a képzelet, a gondolat, és fokozatosan egyre tisztább lett a képekkel, színekkel és formákkal telített „táj”. Innen nézve jól lehetett látni, hogy ez a magányosnak ismert világ mennyi szállal kötődik magyar kortársainak, nagyjából nemzedéktársainak törekvéseihez, s hogy nyitottsága, új ismeretek nyomában tapogatózó kíváncsisága hogyan vezette el az egyetemes művészet nagy geometrikus tradíciójához. A legfontosabb azonban mégis az volt, hogy élesen és tiszta körvonallal kezdett kirajzolódni az a két, egymástól nagyon különböző, egymást olykor mégis harmonikusán ellenpontosító, vagy kiegészítő elem: a natúra és a geometria tagadhatatlan jelentősége.

A vizuális ábrázolásnak ez a kétféle tartománya mindvégig jelen van Halász eddigi életművében és meghatározza azt. Egyfelől a natúra: a korai fotóktól a performanszokon át a későbbi titokzatos testrészletekig és a rejtelmesen melanholikus modell-portrékig a természet teremtményeinek és képződményeinek elvensége és ereje hatja át a műveket; a tájakat, de az installációk elvásott, fényüket veszített tárgyaiban is a természet energiái és formái lüktetnek. Másfelől a geometria: a magasles-képek különös rövidüléseit, a pöttyök egyszerű szikár és vidám ütemét, a színes sávok meg a fekete-fehér hasábok

esőszerű zuhogását a geometria fogja keretbe, aminthogy a geometria éles és pontos ábrái terelték egykor rendbe a tv-képernyőn nyüzsgő, amőbaszerűen mozgékony, kiegyensúlyozott formációkba nehezen kényszeríthető, esetleges és esendő valóságot. Halász „nyitott geometriának” nevezte el azt a törekvését, hogy a natúrát és a geometriát egyetlen kompozíción belül ütköztesse, hogy egységbe fonja művészetének két olyan különböző, de egyformán meghatározó szálát. Nem könnyű feladat ez, a természet — leggyakrabban az emberi test — organikus formái és a geometria kristályosan tiszta törvényei megütözköznek, megharcolnak egymással, ugyanakkor csillapítják, nyugtatják is egymást; ebből a küzdelemből születik a kompozíciók belső feszültsége.

A természet és a geometria kettőssége olyan erő, amely ott is jelen van, ahol egy szép fej tekintete vagy az emberi test dallamosan hajlékony formája önmagában tölti be a képmezőt. A geometria ilyenkor láthatatlan, észrevétlenül szabja meg a motívumok elrendezését, arányt és ritmust ad a részleteknek; ez jelenti a mértéket.

Ami most itt látható, nem több, de persze, nem is kevesebb, mint afféle minta, amelynek karakterét a körülmények, az adott pillanat, a véletlen történések és a célratörő gondolatfutatok együtt adják meg. De ez a minta magába foglalja, cseppként, vizsgálati anyagként magába sűríti Halász művészetének legfontosabb eredőit és eredményeit. Többnyire inkább csak jelzik azokat a gondolatokat, a kép/világ-teremtés, a természet és a geometria problémáit, amelyek Halász tevékenységének fókuszában állnak. Olyan jelzőbójáknak tekinthetjük őket, amelyek hűségesen mutatják az utat (vagy a veszélyeket) a méltóságteljesen haladó uszályoknak.

A rádióbemondók általában álmosítónan monoton hangon hadarják el a vízállásjelentés adatait, de amikor most ahhoz a mondathoz érnek, hogy „a Duna vízszintje Paksnál magas”, megrezzen kezükben a papír. Felrémlik előttük a paksi mester valamelyik műve, arra gondolnak, Halász művészetét nem sodorja el a gyorsuló idő, nem viszi el a víz. Nem viszi el a víz.

KOVALOVSKY MÁRTA

Elhangzott Hopp-Halász Károly kiállításának megnyitóján 2013. október 15-én a Fészek Galériában.